WARIES MISDAADREEKS · N° 215

Molenmysterie in Leiderdorp

De zaak van de nagemaakte molenprent

Een speurdossier voor kinderen van 8 tot 12 jaar
met kaartjes, codes en een vergrootglas

Uitgeverij Waries

Wat zit er in dit dossier?

Hallo, speurder! 4
Speurclub-les 1: de molencode 5
Zaterdag: de rommelmarkt 7
Zondag: bij de molen 16
Maandag: de drukwerkplaats 22
Dinsdag: de advertentie en de lijstenmaker 28
Woensdag: de schetsclub 35
Donderdag: het kasboek 41
Vrijdag: Gerrit vertelt 44
Aan de lezer: jouw opdracht 48
Werkbladen 49
Antwoordformulier 53
Hints (op hun kop) 56
Verzegeld 59
De oplossing 60
Oplossingen van de puzzels 66
Echt of verzonnen? Een nawoord 67

Hallo, speurder!

Fijn dat je er bent. Je hebt net het geheimste ding van heel Leiderdorp opengeslagen: dossier 215 van **Speurclub De Wiekslag**. De club bestaat uit drie leden. Twee ken je nog niet, en de derde ben jij.

LID 1

Fenna Kortekaas, 11 jaar. Woont met haar moeder op een woonboot aan de Oude Rijn. Schrijft alles op, het liefst in rood. Fenna heeft dit dossier gemaakt: alle verslagen in dit boek zijn van haar.

LID 2

Bilal Ouadi, 9 jaar. Woont twee straten verderop. Weet alles van molens en zegt dat ook. Bilal schrijft zijn opmerkingen met blauwe pen in de kantlijn van Fenna's verslagen. Je herkent ze meteen.

LID 3

Jij. Leeftijd: maakt niet uit. Taak: alles lezen, alles bekijken en de zaak oplossen.

Hoe werkt dit dossier?

In dit boek zit een echte zaak. Fenna en Bilal hebben een week lang gespeurd, van zaterdag 12 tot en met vrijdag 18 september. Elke dag heeft een eigen deel. In elk deel vind je een verslag van Fenna en daarna de **stukken** die de club die dag verzamelde: foto's, bonnetjes, krantenknipsels, berichtjes, tekeningen. Elk stuk heeft een nummer, zodat je er later naar kunt verwijzen.

Lees alles goed. Een bonnetje lijkt saai, maar kan net het stukje zijn dat je zoekt. En kijk goed naar de plaatjes: soms vertelt een tekening meer dan een hele bladzijde tekst.

Achter in het boek staat **Aan de lezer**. Daar vind je de vragen die jij moet beantwoorden. Er zijn werkbladen om op te schrijven, een antwoordformulier en hints die op hun kop staan, zodat je ze niet per ongeluk leest. Helemaal achteraan zit de oplossing, achter een verzegelde bladzijde. Die mag je pas openslaan als je antwoordformulier vol staat.

WAT HEB JE NODIG?

- een potlood en een gum
- een vergrootglas (of de vergrootfunctie van een telefoon)
- een klein spiegeltje
- 2 tot 4 uur speurtijd, alleen of samen met iemand

Er gebeurt in deze zaak niets engs en niemand raakt gewond. Maar er wordt wel gelogen. Jouw klus is uitzoeken wie er liegt om iets kleins, en wie om iets groots.

Klaar? Hieronder begint je eerste speurclub-les.

Fenna (voorzitter, secretaris en penningmeester)

> Bilal: En ik ben de molenexpert!

Speurclub-les 1: de molencode

Molenaars praten al eeuwenlang met hun wieken. Als een molen stilstaat, kan de molenaar de wieken in een bepaalde stand zetten, en iedereen in de buurt ziet dat van ver. Een stand kan betekenen: ik ben even weg, of: er is feest. Bilal kent ze allemaal uit zijn hoofd.

Wij hebben die molentaal omgebouwd tot een geheimschrift met vijf standen: **1** recht kruis, **2** schuin kruis, **3**

1 Zaterdag 12 september De rommelmarkt

Een kraam aan de Houtkade, een prent van driehonderd jaar oud en een molen die de verkeerde kant op draait.

ZATERDAG 12 SEPTEMBER · VERSLAG VAN FENNA

Kraam 14

Het begon met warme chocolademelk en een molen die verkeerd draaide. Nou ja, die niet draaide, want het was een plaatje. Maar Bilal zei dat hij verkeerd draaide, en Bilal heeft bijna altijd gelijk als het over molens gaat.

Elk jaar in september is er de Grote Rijnrommelmarkt aan de Houtkade. Dan staan er twintig kramen in twee rijen langs het water en ruikt alles naar poffertjes en oude boeken.

Om tien over half elf stonden we bij kraam 14. Die kraam is van Gerrit Hoogvliet. Iedereen aan de kade kent Gerrit. Hij heeft een opslag in een oude loods aan de Houtkade en daar doet hij elke zaterdag ‘schuurverkoop’: lampen, kopjes, platen, gereedschap, alles door elkaar. Gerrit heeft een grijze baard en een stem als een scheepshoorn.

Aan de achterwand van zijn kraam hing een prent in een eenvoudig houten lijstje. Een molen, een boom, een stukje water met eendjes en een lucht vol meeuwen. Eronder stond met sierlijke bruine letters: *De Molen Zelden van Passe A° 1742*.

‘Kijk!’ riep Bilal. ‘Dat is De Zelden van Passe! Daar fietst mijn oom altijd langs.’

Gerrit boog zich over de kraam. ‘Goed gezien, knul. Een ets van bijna driehonderd jaar oud. Uit een huisontruiming in Leiden. Vijfentachtig euro, en dan doe ik er een echtheidsbewijs bij.’

Vijfentachtig euro! Ik wilde al doorlopen, maar Bilal bleef staan. Hij hield zijn hoofd scheef en keek zoals hij naar een rekensom kijkt waarvan hij zeker weet dat de juf een fout heeft gemaakt.

‘Die molen draait verkeerd,’ zei hij.

‘Hij draait helemaal niet,’ zei ik. ‘Het is een plaatje.’

‘Als hij *zou* draaien, draait hij verkeerd. Kijk dan naar het hek van de bovenste wiek.’

Gerrit lachte zijn scheepshoornlach. ‘Een molenkenner! Nou, die meneer in 1742 zal het toch beter geweten hebben dan jij, knul.’

Bilal werd rood, maar hield zijn mond. Ik vroeg of ik de prent van dichtbij mocht bekijken. Gerrit vond het goed, ‘als je er geen chocolademelk op morst’. Hij haalde hem van de haak en legde hem op een doek op de tafel. Hij haalde hem zelfs even uit het lijstje, want hij wilde laten zien hoe oud het papier was.

Ik heb altijd mijn vergrootglas bij me. Dat hoort bij de club. Dit is wat ik zag:

- Het papier was lichtbruin, maar niet overal even bruin. Op sommige plekken zaten donkerdere kringetjes, alsof er druppels op waren gevallen en opgedroogd.
- De molen, de boom, de eendjes: alles was getekend met dunne zwarte lijntjes en streepjes.
- Ik voelde voorzichtig aan het papier. Het was overal even plat en glad, ook aan de randen rond het plaatje. Mama zegt dat je bij speuren alles moet opschrijven, ook de saaie dingen.

STUK 1 Folder van de Grote Rijnrommelmarkt

GROTE RIJN-ROMMELMARKT

Zaterdag 12 september · 9.00 tot 15.00 uur · Houtkade, langs de Oude Rijn

Twintig kramen vol oud, raar en mooi. Poffertjes, koffie en limonade bij de brug. Kinderen tot 12 jaar: gratis een zakje snoep bij kraam 1.

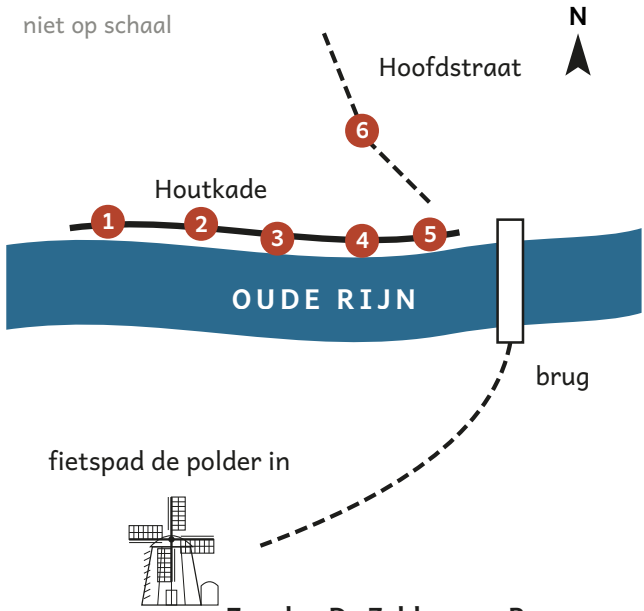
ingang Hoofdstraat-kant — koffie + EHBO bij de brug

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
11	12	13	14	15	16	17	18	19	20

OUDE RIJN

Kraamhuur €25 per dag. Opbouwen vanaf 7.30 uur. Organisatie: Stichting Kraam aan de Kade. Bij regen gaat de markt gewoon door. Bij storm niet.

STUK 2 Fenna's kaart van de buurt

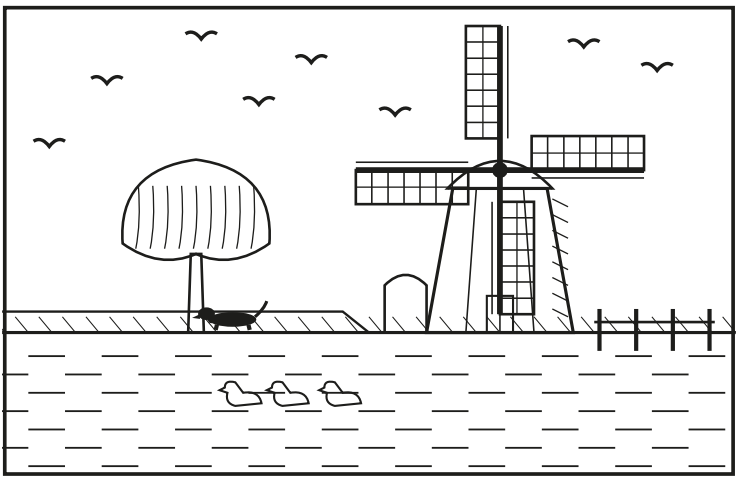

7 molen De Zelden van Passe
(gemeente Zoeterwoude)

1	opslag van Gerrit Hoogvliet (schuurverkoop op zaterdag)
2	Drukwerkplaats De Pers (van Marloes)
3	de kramen van de rommelmarkt
4	Bootverhuur De Kadewiek, met het clubzaaltje erachter
5	Fietsverhuur Rijnwiek
6	Lijst & Lat, lijstenmakerij aan de Hoofdstraat
7	molen De Zelden van Passe, een eind de polder in

STUK 4 De prent

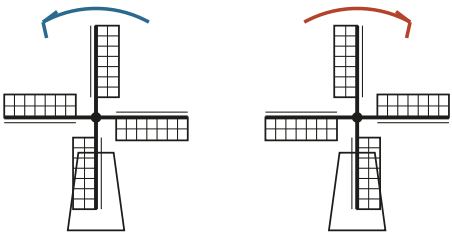
Foto van Bilal, gemaakt op zaterdag 12 september om 10.47 uur bij kraam 14. De prent lag zonder lijstje op een doek. Hier zo groot mogelijk afgedrukt.

De Molen Zelden van Passe A° 1742

STUK 5 Bilals molenles

Overgetekend van een servetje van de koffiekraam.

GOED: linksom **FOUT: rechtsom**

Les van Bilal Ouadi, molenexpert.

1. Een molen heeft vier wieken. Elke wiek heeft een lange paal in het midden, dat heet de roede. Aan de roede zit het hek: dat rooster waar de molenaar zeilen over spant.

2. Hollandse molens draaien allemaal dezelfde kant op. Als je recht voor de molen staat, draaien de wieken linksom, tegen de klok in.

3. Het hek zit altijd áchter de roede als hij draait. Dus: kijk naar de wiek die recht omhoog wijst. Bij een goede Hollandse molen zit het hek rechts van de roede.

4. Zit het hek links? Dan zou die molen rechtsom draaien. Dat doen Hollandse molens niet.

Huiswerk: kijk zelf eens naar een echte molen, of naar een foto van een molen in een boek. Waar zit het hek?